

Parlem-ne

Fundació BetàniaPatmos

Època 3a

Desembre 2018

Núm. 101

SUMARI / PÀG. 02. Editorial o brevíssima crònica del *Parlem-ne* i Bon Any 2019! **04.** Proposicions 2018/2019 **06.** Rodamón **09.** Experiència de voluntariat a l'Escola BetàniaPatmos **10.** Com fem classes amb Sherlock Holmes? **12.** Els nens es *perden* per l'Escola? **16.** Conèixer «l'enemic» **19.** Crònica del cruce del estrecho de Gibraltar **22.** The meaning of our MUNOG bracelets **23.** Ortus **24.** Aula Oberta: com serà el món digital? **26.** T.E. Lawrence. «El rei sense corona d'Aràbia» **28.** Cal·ligrafia, el silenci de la ment **30.** Silenci **40.** L'Hort de l'Escola, una aula a l'aire lliure **42.** La col·lecció **52.** La Mare de Déu de la Pau i els déus Penates troians **56.** El gran gol **59.** Sudaderas BP **60.** Josep Piferrer: cuiner de l'Escola **63.** Seguir sumant

EDITORIAL O BREVÍSSIMA CRÒNICA DEL *PARLEM-NE* I BON ANY 2019!

JACINT BASSÓ I PARENT

Director General

L'1 de juny de 1978, l'estiu passat va fer quaranta anys, va publicar-se el primer número de la revista *Parlem-ne* amb el subtítol *Periòdic de l'Escola Betània Patmos editat per l'Associació de Pares*. Costava 20 pessetes, el seu format seguia el dels diaris de l'època; combinava en blanc i negre lletra amb imatges i contenia força publicitat comercial. Vist en perspectiva podem afirmar que la qualitat dels seus continguts és altíssima, reflecteix perfectament la realitat social de l'època i desprèn una enorme energia inaugural. Se'n van publicar onze números, fins el juny de 1983. Ara, però, el subtítol de la publicació era *Periòdic de l'Escola Betània-Patmos*, no marcava preu i no contenia publicitat. A l'Escola hi ha conservades algunes col·leccions d'aquests onze primers números,

una autèntica joia documental del periodisme escolar de l'època.

Del juny de 1983 al novembre de 1989 va obrir-se un parèntesi molt significatiu, ja que durant aquests sis anys llargs *Parlem-ne* va emmudir. Van ser anys complexos i de canvis profunds, tal com pot llegir-se al llibre *Moments & Constel·lacions* del professor Xavier Ciurans. La desaparició momentània de la publicació és un reflex més de la història de l'Escola que aquells anys va convertir-se en una fundació, la Fundació Privada Betània Patmos.

Quan aquest canvi institucional va començar a consolidar-se va reparèixer la revista, ara amb el subtítol *Butlletí de l'Escola Betània-Patmos. Època 2a Any 1*

5 sota un format més reduït i, de moment, a una sola tinta. De mica en mica els números d'aquesta segona etapa es van anar transformant amb la incorporació del color, el redisseny del seu aspecte gràfic, el tipus de paper, els apartats editorials i els continguts. Un dels números que reflecteix millor aquesta transformació és el 71, publicat la tardor de 2008, ara fa deu anys. A partir d'aquest exemplar la revista *Parlem-ne* porta per subtítol *Publicació de la Fundació Privada Betània-Patmos*, i així s'ha mantingut fins al número 89 publicat ara fa un any, el desembre de 2017. Si sumem els onze primers números de la primera època amb els vuitanta-nou de la segona arribem al centenar. A l'Escola tenim un parell de col·leccions completes, una altra autèntica joia del periodisme escolar d'acord amb la idea no gens fàcil d'aconseguir de continuïtat en el temps. Poques revistes arriben als cent números.

Però els temps sempre canvien i des de fa un parell d'anys diferents veus van començar a proposar una revisió profunda de la segona etapa del *Parlem-ne* que ens ha portat, amb aquest número 101, a la inauguració d'un tercer període. Una proposta ben diferent d'allò a què estàvem acostumats,

no només per la seva configuració gràfica, ni pel caràcter anual que adquirirà –una revista a l'any just abans de Nadal–, sinó sobretot pel seu procés d'ideació i de confecció. Volem que el *Parlem-ne* de 2018 i dels anys propers expressi els moments actuals. I sobretot volem que el seu procés de creació sigui fruit d'una participació col·lectiva de totes aquelles persones –infants, joves i grans– que des de diferents perspectives estimen l'Escola Betània Patmos i els seus desitjos més granítics.

Estimats i caríssims lectors i lectores: agafeu l'exemplar *Parlem-ne* 101, asseieu-vos a la millor cadira, obriu-lo per allà on vulgueu, llegiu-lo d'ací d'allà, sense obligacions lògiques ni temps massa acordats, deixeu-lo sobre les taules de casa vostra fent que formi part de la vostra llar i, sobretot, comenceu una col·lecció amb aquest 101 o simplement 1 de la tercera època. De ben segur que el conjunt que ve ara, d'aquí a uns quants anys, també serà una joia documental de la vostra relació amb la comunitat de Betània Patmos, una comunitat cada cop més gran, més polièdrica i amb més coses de què parlar amb paraules, amb imatges o amb dibuixos.

Bona lectura, bon Nadal i bon any 2019!

Proposicions

2018/2019

El cicle anual d'anar a escola és molt semblant al cicle natural del camp, almenys a l'hemisferi nord. Les paraules *cultiu* i *cultura* deriven etimològicament de la mateixa font. La relació entre cultivar el camp i conrear el pensament té una arrel profunda que es perd en l'origen incert de les civilitzacions.

En el món medieval tot plegat es concentrava en els monestirs, entre molts altres, el de Pedralbes on, per cert, durant més de cinquanta anys hi hagué el nostre parvulari, justament construït a l'antic hort gran de les monges. Ara hi som molt a prop, gairebé a tocar, i els ritmes anuals del conreu i de l'educació continuen vigents.

Per això cada curs acadèmic la direcció de l'Escola BetànicaPatmos elabora la Programació General Anual, la PGA, a partir de fonts diverses, després d'haver escoltat múltiples veus i d'haver revisat el curs anterior, un exercici d'avaluació i millora que queda documentat en la memòria anual presentada al Patronat de la Fundació i aprovada, si és el cas, pels seus patrons.

La PGA comença a elaborar-se el mes de juny, es pensa i es redacta durant els mesos de juliol, agost i setembre, i es presenta a la comunitat –equip directiu en ple, Patronat, claustre, Consell Escolar, Junta de Pares i Mares, representants de les classes i Departament d'Educació a través de la inspecció educativa– abans de Nadal. Paral·lelament s'activa la seva realització només començar el curs l'1 de setembre de cada any.

La versió curta del document són quatre fulls, vuit pàgines amb els objectius de la direcció general repartits per àmbits –institucional, pedagògic, serveis, gestió, comunicació, instal·lacions i àmbit financer i d'in-

versions; els objectius de les quatre etapes –Infantil, Primària, Secundària obligatòria i Batxillerat; i els sis departaments –Arts i Humanitats, Ciències, Llengües Estrangeres, Educació Física i Esports, Departament Psicopedagògic d'Orientació i Suport i Departament TIACC. La versió definitiva d'aquest document del curs 2018-2019 porta per data 19 d'octubre de 2018.

El text, però, té una versió completa i expandida on, a banda dels 85 objectius organitzats segons els àmbits, etapes i departaments descrits abans, hi apareixen les accions concretes per desenvolupar cada un d'aquests objectius amb els seus indicadors de consecució, els equips o les persones responsables de fer el seguiment i la calendarització de tot plegat. El document complet, que incorpora a manera de pròleg el posicionament i a manera d'epíleg un calendari final amb les activitats programades, ocupa, aquest curs 2018-2019, 64 pàgines, amb els 85 objectius i les 376 accions concretes que ens permetran aconseguir-los. És impossible reproduir aquí el seu contingut i tampoc és gens recomanable fer-lo públic obertament per raons que no cal ni dir. Amb tot, pensem que la seva presentació en els fòrums ja citats manifesta la voluntat explícita de mantenir ben informada tota la comunitat.

Ara el *Parlem-ne* és una nova oportunitat. D'aquí aquesta secció destinada a presentar molt resumidament els eixos bàsics de la PGA 2018-2019 d'acord amb un exercici celebrat el passat 15 d'octubre on va demanar-se a cada membre de l'equip directiu i als caps dels departaments que sintetitzessin el seu programa per a aquest curs en una proposició. El resultat és aquest conjunt de 14 idees-proposta per a l'actual curs escolar que presentem a continuació.

- 7 **01.** Aprofitar el nou urbanisme de l'Escola per intensificar la idea de comunitat i buscar més formes de col·laboració activa entre alumnes, professionals, familiars, antics alumnes i convidats externs per enriquir l'objecte fundacional.
- 02.** Continuar el procés de millora i reinterpretació dels espais arquitectònics i naturals del Clos Montserrat per fer de la nostra Escola un espai joïós d'aprenentatge, d'educació, de civisme, de sostenibilitat i de pau.
- 03.** Destacar allò que la PGA no explicita, és a dir, la importància radical de les més de cent mil sessions lectives on es troben mestres, professors i alumnes cada dia, del matí a mitja tarda, per tirar endavant tota l'activitat.
- 04.** Desvetllar encara més en el claustre d'Infantil la força de la creativitat a través de les arts i l'expressió artística.
- 05.** Aplicar els projectes STEAM als nivells de 3r i 4t de Primària amb propostes que demanin continguts sòlids i promoguin la connexió entre disciplines.
- 06.** Treballar a fons l'avaluació per competències a Secundària obligatòria situant tots i cada un dels alumnes en el centre del procés educatiu d'acord amb el propòsit de millora progressiva.
- 07.** Intensificar la dimensió social dels joves a través del voluntariat amb entitats socials diverses, especialment Càritas.
- 08.** Sedimentar a l'Escola el llenguatge audiovisual promovent una visió crítica davant la cultura de la imatge i del so.

09. Transmetre la idea fonamental segons la qual la realitat està tota connectada i, per tant, promoure una visió panoràmica i alhora relacional del món des de l'observació i l'anàlisi científiques.

10. Buscar noves maneres de promoure la internacionalització dels alumnes explorant el que anomenem accions de quilòmetre 0, és a dir, sense desplaçament físic.

11. Insistir en la importància del moviment com una manera de desenvolupar en cada individu les seves múltiples dimensions.

12. Explorar a mig termini les necessitats d'espais, maquinari, mètodes i formació que la implantació successiva dels projectes STEAM provocarà a mig i a llarg termini.

13. Concebre el Departament Psicopedagògic d'Orientació i Suport com un gran paraigua que aixopluga tota l'acció educativa.

14. I no oblidar que només amb rigor pressupostari i prioritització de les inversions la Fundació podrà mantenir la seva voluntat de fer cada any millor les coses.

Aquest és un exercici de síntesi, parcial però essencial, que volem compartir amb tots els lectors del *Parlem-ne* 101. Per cert, l'elaboració d'aquesta revista és una, només una, de les accions anotades a la PGA. Diríem que no cal cap altre comentari per percebre les dimensions. Però si algú vol fer l'exercici invers, només ha de llegir la revista i anotar les activitats variades i les persones múltiples que l'han feta possible. *Parlem-ne* 101, una de les 376 accions que desenvolupen els 85 objectius sintetitzats en 14 idees-proposta de la Programació General Anual del curs actual de la nostra Fundació. La resta, com diria aquell, és feina.

- 9 Quan ens van comentar que havíem de triar un tema per al monogràfic de París, vaig tenir clar des del primer moment que volia escollir-ne un que estigués molt present visualment, físicament, a la ciutat. Què m'havia cridat l'atenció durant la meva darrera visita a la capital de França? De sobte, la imatge d'una nena d'uns cinc anys i la del seu pare mentre dormien en un racó de la rotonda de l'Arc del Triomf em va venir a la ment i, amb ella, els grans contrastos socials que hi ha a la ciutat.

RODAMÓN

GONZALO BELIL

Alumne de Batxillerat

Sí, vaig recordar que París és, als meus ulls, una ciutat bruta i en decadència amagada darrere del luxe i l'elegància. Ja tenia tema: el declivi de París reflectit en les persones oblidades al carrer en els racons més bruts.

Un cop a París vaig corroborar la meva anterior impressió: és una ciutat bruta, plena de gent per a qui el seu sostre és el seu cel. Primera constatació, primer dia a París, primer desplaçament en metro. A l'andana un rodamón de barba canosa, amb barret, jaqueta marró i guants vermells brillants està a punt de ficar-se dins

el seu sac de dormir blau. Tan ràpid com puc, agafo la càmera del mòbil i faig zoom a qui serà el protagonista de la meva història. Una ràfega de cinc fotografies capta com l'home es prepara, es fica dins del sac i finalment comença a tombar-se. Un instant més tard arriba el nostre tren, que em tapa la imatge. Hi pujo. Un sentiment de curiositat per aquell personatge curiós i místic m'envaeix... Baixo del comboi? Què està fent i què farà? Millor m'hi assec amb els meus companys. Pocs minuts després m'oblido d'ell.

En tornar de París, a la primera classe de dibuix artístic, tocava escollir fotografies per fer els quadres. Després de mirar el centenar que hi havia fet, les que més em van cridar l'atenció foren cinc d'elles en què un rodamón de barba canosa, amb barret, jaqueta marró i guants vermells brillants seguia diverses rutines. Un moment proustià. La memòria s'omplí de records, tornà a sentir la curiositat per aquell ésser anònim... Ell havia de ser el protagonista de la meva obra.

Durant la realització dels dibuixos vaig tenir temps per pensar-hi, pensar sobre l'home, sobre el perquè, per què era ell el que havia estat fotografiat i no jo, què fa que ell sigui un rodamón i no jo, sobre la justícia social... És ètic que una persona hagi de dormir en un sac? Sentiment agredolç... Per una banda, li agraeixo que, pel simple fet de ser allà en el moment adequat, hagi canviat la meva vida, encara que sigui en petita mesura. Només per ser allà jo he creat set quadres

i dues escultures de les quals poden gaudir les mil cinc-cents persones de l'Escola. Només per ser allà he pogut plantejar-me preguntes sobre la societat en què vivim. Tanmateix, per una altra, què he fet jo per ell? Res, i això em fa sentir impotència.

En el moment només vaig fer-li una foto i vaig marxar, com si fos un objecte. No hi vaig pensar; estem «massa ocupats» en les nostres vides i no tenim «temps» per a un petit gest que pot representar una gran diferència.

La meva intenció ara és compartir a les xarxes socials la meva obra. Si per alguna remota coincidència aquests treballs poguessin arribar al meu protagonista i ell sabés tot el que ha generat, jo seria una mica més feliç.

EXPERIÈNCIA DE VOLUNTARIAT A L'ESCOLA BETÀNIA PATMOS

La idea de realitzar un voluntariat sempre havia estat molt atractiva per a mi. Ajudar algú desinteressadament i acabar rebent, a canvi, moltes més coses de les que esperes representa una gran satisfacció. Un somriure, una abraçada, un agraïment per part d'aquella persona a qui estàs donant suport poden canviar la teva vida.

Tot va començar a l'Escola amb l'organització d'un curs de voluntariat a càrrec de Càritas. Si hi assisties i superaves el curs amb satisfacció, t'atorgaven el títol de voluntari de la Generalitat de Catalunya. I quina millor manera d'entrar en el món del voluntariat que aquesta! Nou hores intenses aprenent, observant experiències i escoltant anècdotes per a més endavant acabar sent un voluntari: una oportunitat inigualable. El curs et va passar ràpidament, tenint en compte tot el coneixement que vam adquirir, i amb ell ja havíem après tot el necessari per esdevenir bons voluntaris. A partir d'aquí, es van iniciar les meves accions com a tal.

A les tardes, un petit grup de persones vam començar a escriure cartes per a Amnistia Internacional defensant els drets de moltes persones empresonades injustament. Observar els casos de vulneració dels drets humans i escriure per pressionar i intentar aconseguir el seu alliberament et feia sentir de gran utilitat, com la satisfacció de rebre una resposta o esbrinar que aquella persona per la qual tant havies lluitat havia estat alliberada. Més tard va tenir lloc la Festa de la Gent Gran de primavera, organitzada per Càritas, en

la qual l'Escola va participar activament. Una sèrie d'alumnes vam anar a ajudar a preparar l'esdeveniment i organitzar-lo, una petita acció que es va convertir en un gran èxit del qual tots vam formar part.

Totes aquestes accions van fer que el meu interès sobre el tema creixés encara més, així que vaig decidir dedicar el meu temps lliure durant l'estiu a poder ajudar aquelles persones que estan passant per un moment de vulnerabilitat. Així és com vaig entrar a formar part de l'equip de voluntaris de l'Hospital Sant Joan de Déu, fet que com qualsevol altre voluntariat requeria un gran compromís. Acompanyar els petits pacients en aquells moments que més ho necessitaven ha estat una de les millors experiències de la meua vida, la qual ha canviat la meua forma de veure les coses, perquè el fet de poder ajudar els altres desinteressadament et canvia, sempre cap a millor.

I aquest ha estat l'inici d'un procés que ha continuat amb el meu Treball de Recerca i que mai no acabarà, perquè, un cop entres en el món del voluntariat, mai no vols tornar-ne a sortir.

COM FEM CLASSES AMB SHERLOCK HOLMES?

El 30 d'octubre de 2013 tingué lloc la reunió definitiva: tres persones es confabulaven perquè Sherlock Holmes entrés a la vida dels nostres alumnes. Ells tres, al voltant d'una taula a la llum crepuscular difuminada per les lamelles de les finestres, pactaven un document que introduïa els alumnes en una Anglaterra en plena Revolució Industrial, que els proposava posar en pràctica la metodologia que el detectiu consultor aplicava per resoldre els casos que li plantejaven i que els convidava a seguir una de les seves aventures, en el seu idioma original, l'anglès, a través d'un *comic book*. En definitiva, ideaven un projecte que treballaria tres visions complementàries que configuren les tres potes que equilibren el tamboret del coneixement: atracció, interactivitat i globalitat.

13 Si, com en una pel·lícula, la càmera a poc a poc se centrés en el document final que aquestes tres persones van consensuar satisfactòriament, ens mostraria que en un principi aquest projecte estava planificat per ser dut a terme durant sis sessions on es combinarien la descripció de Holmes i d'altres personatges principals; una breu biografia de l'autor, Sir Arthur Conan Doyle (1859-1930); la lectura en anglès de *The Sign of Four*; el visionat, també en anglès, del primer capítol de la sèrie *Sherlock*; l'establiment del paral·lelisme entre la lectura i el capítol de la sèrie; l'explicació de la Revolució Industrial i la seva gran influència històrica i social, explícitament a Anglaterra i, per últim, la comparació entre el mètode deductiu de Sherlock i el mètode científic.

Ara s'obre el pla de la càmera i observem que a la superfície verdosa de la pissarra de l'aula –perquè l'esmentada reunió va transcórrer en la «clandestinitat» d'aquest espai– podem llegir: «Projecte interdisciplinari: *The Sign of Four* (Departaments d'Arts i Humanitats, Ciències i Llengües Estrangeres) per a alumnes de 4t ESO». Definitivament, ja teníem les peces del puzzle.

Simultàniament, al passadís, es realitzen tres exposicions visuals: una amb il·lustracions originals de la primera publicació de *The Sign of Four* (1890); una altra sobre *Sherlock & Cine* i una tercera titulada *Sherlock & TV*.

Cal destacar que la novel·la triada fou la segona publicada, el 1890, sobre el famós detectiu. Abans havia vist la llum *Estudi en escarlata* (1887) i, posteriorment, únicament dues més: *El gos dels Baskerville* (1902) i *La vall del terror* (1915). A més, el famós detectiu també fou el protagonista de 56 relats curts recollits en diverses antologies. Sembla mentida que tan poc hagi donat per a tant. I és que el magnetisme del personatge és, com queda demostrat avui dia per les sèries televisives, les pel·lícules i la infinitat de nous relats inventats sobre ell, intemporal.

Però tornem a l'objectiu de la càmera. Ara, centrats en la part científica, se'ns projecta una classe en què es treballa simultàniament la ciència de la deducció i el mètode científic a partir d'una lectura, en català en aquest cas, on Watson planteja a Holmes el repte d'esbrinar dades del propietari d'un rellotge antic mitjançant la mera observació de l'objecte (a la sèrie televisiva *Sherlock* el problema deductiu té com a protagonista un telèfon mòbil, coses dels temps).

A classe els alumnes es pregunten com actuem davant d'un problema o una pràctica: utilitzem un mètode o un altre? Aquí presentem un quadre molt simplificat de la comparació resultant:

MÈTODE DEDUCTIU	MÈTODE CIENTÍFIC
Observació	Observació i formulació del problema
Hipòtesi	Formulació d'una hipòtesi
Proves	Disseny de la recerca i recollida de dades
Deducció	Interpretació de les dades
Resolució	Conclusions

Si parem atenció, el famós detectiu té relació amb molts camps de la ciència. Les lleis de la física i molt especialment de la química apareixen en moltes de les històries del detectiu. «Química, amic meu, aquesta és una de les nostres aventures químiques», apunta Holmes a Watson en el relat curt *El cas del padrastrer cridaner* (el 2002 Holmes va ser nomenat membre honorífic de la Reial Acadèmia de Química de Gran Bretanya). També reconeix a Watson ser un expert en botànica, tenir bons coneixements de geologia i és bo recordar que al final de la seva vida, el 1903 quan comptava amb una cinquantena d'anys, Mr. Holmes es va retirar a una aldea del sud-est d'Anglaterra, Fullworth, avui coneguda com Cuckmere Haven, per dedicar-se a una de les seves grans aficions, les abelles.

Tornem a classe. L'activitat, de forma més o menys intensa depenent del calendari de cada curs, s'ha dut a terme any rere any i val a dir que la seva valoració sempre ha estat molt positiva tant per la metodologia, l'assimilació dels continguts i la bona predisposició de l'alumnat com pel pòsit que deixa després dels anys.

«Mai no realitzo suposicions, parlo d'allò que constitueix la major probabilitat», afirma Sherlock a Mary Morstan a *The Sign of Four*. Crec que, al menys, per això, els alumnes el consideren un professor més.

ELS NENS ES *PERDEN* PER L'ESCOLA?

Aquesta és una pregunta que ens fan algunes de les famílies que visiten per primera vegada Betània Patmos. És cert que és una finca extensa, situada a camí entre la Barcelona urbanitzada i el Parc Natural de la Serra de Collserola; que conté racons per explorar, animals per observar, camins per recórrer i històries per conèixer.

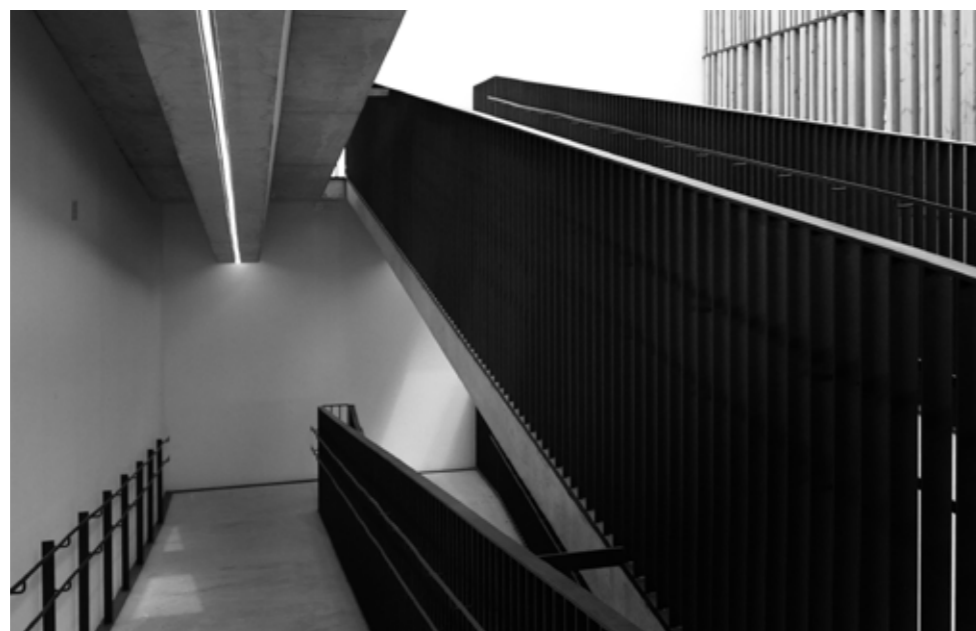
Però, és aquesta una angoixa fonamentada? Realment els pares i les mares han de patir perquè els seu fill es pugui *perdre*?

Els qui l'habiten coneixen aquest paratge com el Clos Montserrat. El mes d'octubre de 1962, en aquell espai feréstec es van començar a construir els primers edificis fins a convertir-lo en un lloc on, ara, natura i arquitectura conviuen de forma equilibrada. Va ser l'equip dels arquitectes Giráldez, López-Iñigo i Subías qui va fer una planificació urbanística de tot el clos.

El projecte es va desenvolupar en ple auge de la Internacional Situacionista, que buscava noves formes de relació entre les persones i els edificis, formes de joc diferents on tot plegat adquiria una fluïdesa i un moviment distints, donant importància a les situacions concretes, però fugint de l'espectacle. Aquestes construccions, actualment de Primària, de Secundària i nucli de piscina i menjador central, ofereixen una xarxa de passadissos que obliguen a situar-se per triar el camí, per anar d'un lloc a l'altre. La resta d'edificis que s'han afegit a l'entramat urbanístic de l'Escola guarda una harmonia perfecta amb els originals i permet connexions entre els diferents espais, persones i objectes, tot plegat contribuint que sigui possible *perdre's* a BetàniaPatmos.

Tot i així, errar el camí o bé no arribar al lloc on es pretenia, anar a raure a un indret desconegut no ha de tenir un halo negatiu. Cal acceptar, amb un cert estoïcisme, que la vida sempre té adversitats i que, davant d'aquestes, el que és veritablement important passa per respondre de forma positiva a les circumstàncies. S'haurà de fugir, per tant, de l'excés de supervisió i de sobreprotecció, pràctica molt impregnada a la societat occidental, ja que pot suposar una falta de llibertat dels nens i nenes per poder jugar, explorar i viure. Si es vigilen constantment totes les activitats a curta distància i es controlen tots els seus moviments, és molt probable que els infants de la nostra Escola no es *perdin*, però això dificultarà el desenvolupament dels interessos propis i la capacitat d'aprendre a resoldre problemes. Seguint aquest raonament, algunes escoles de la Gran Bretanya, després d'estar dècades esforçant-se per minimitzar els perills, actualment aposten per anar reintroduint-los amb cautela, i als Estats Units es proposa la incorporació del risc als currículums escolars com una altra eina d'aprenentatge.

Si mai ens *perdem*, potser aflora en nosaltres una emoció negativa com la por, la ràbia o la tristesa. Aquestes reaccions sorgeixen en nosaltres per beneficiar el desenvolupament d'estratègies que ens permetin relacionar-nos amb l'entorn d'una forma diferent i, finalment, superar amb èxit el que és desconegut. Pares i educadors, al llarg de la vida i en situacions concretes, ajuden els menors a identificar aquestes emocions i a planificar l'actuació a seguir davant les dificultats, com ara, obrar amb precaució, orientar-se o bé demanar ajuda.

17

Aquestes accions permetran el creixement personal, ja que s'hauran posat en marxa mecanismes creatius i de superació que afavoriran l'autoestima, l'autonomia i l'emprenedoria.

Els qui comparteixen la idea *thoreauna* del caminar sense tenir un objectiu final en el desplaçament, senzillament per escapar de l'excitació i l'agitació del món actual, per dispersar-se o evadir-se en els seus pensaments, entenen el *perdre's* com una acció positiva per retrobar-se amb un mateix. Si mai ens trobem *perduts* per l'Escola, podem aprofitar per pensar caminant i caminar pensant, una pràctica que es fa des de l'antiguitat, com podem llegir en textos filosòfics o com podem observar en l'arquitectura romànica, amb els deambulatoris eclesiàstics. La paraula 'deambular', *deambulare*, que significa caminar d'aquí d'allà sense rumb predeterminat, és el que posen en pràctica alguns dels nostres alumnes en resseguir el caminet de les formigues, en observar el vol d'una papallona o els salts dels esquiroles quan es persegueixen entre els pins de l'Oasi.

Paral·lel a aquest recorregut conceptual sobre el *perdre's* s'ha fet un treball de camp i s'ha recollit el testimoni dels nostres alumnes. Els més menuts no tenen noció de *pèrdua* en l'espai i els experts diuen que no es té memòria fins als tres anys; a més, sempre van acompanyats per un adult en els seus desplaçaments. Amb el canvi d'etapa, pas d'Infantil a Primària, s'eixampla l'espai a conquerir i a habitar. És en aquest moment inicial en què manifesten, sense cap neguit, haver-se *perdut* en alguna ocasió. Si se'ls pregunta, expliquen amb detall com van aconseguir resoldre la situació. A partir dels vuit anys, tots els alumnes entrevistats asseguren no haver-se *perdut* mai per l'Escola; si en alguna ocasió els va passar, ja ho han oblidat. Els adolescents són els que neguen de forma feaent haver-se *perdut* mai, a pesar que alguns es perden voluntàriament de forma imaginativa a la classe o bé físicament per l'exterior, buscant cadascú el seu lloc favorit, reservat i preservat de la mirada dels altres. Els adults que coneixen per primera vegada l'espai relativitzen el mot *perdre's*.

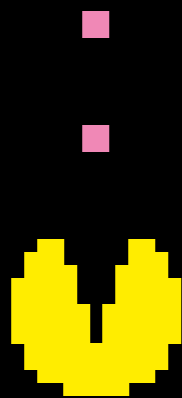
BetàniaPatmos és un bon lloc per *perdre's* i per trobar-se a un mateix. És un lloc de pau i de silenci on es pot sentir i actuar en llibertat. Si passegeu per aquest lloc tan privilegiat, trobareu persones lúcides i cordials que de ben segur tindran el coratge necessari per construir un món millor i viure de forma equilibrada.

Ja fa força temps que famílies i mestres ens anem mirant de reüll els videojocs. Sovint ens queixem de la quantitat d'hores malgastades dels nostres fills o alumnes davant la pantalla, entrem en conflictes constants negociant les restriccions del seu ús i, fins i tot, els repetim incansablement els nombrosos perills existents davant del consum excessiu de videojocs, especialment aquells que tenen la violència com a fil conductor.

Conèixer «l'enemic»

UN BREU ACOSTAMENT A LA «INTIMITAT» DELS VIDEOJOCOS

Davant d'una realitat que sabem que ja no té retrocés, sembla que el més interessant per part dels adults sigui intentar conèixer més a fons «l'enemic» a qui ens enfrontem. Per això, abans que res, caldrà saber què tenen els videojocs que enganxa tant als nostres joves. Existeixen múltiples respostes a aquesta pregunta, però en aquest article en parlarem de dues. En primer lloc, hem de pensar que els éssers humans tenim una predisposició natural a la competició i al joc, tot plegat per fer menys avorrides determinades tasques que, gràcies a aquest mètode, passen a ser realitzades de manera més dinàmica i efectiva. La gran majoria de jocs, siguin simples o complexos, intenten bàsicament que el jugador resolgui diferents problemes que se li van presentant. D'acord amb aquesta premissa bàsica que trobem a la base de qualsevol joc, hi ha multiplicitat d'aspectes afegits que augmenten la seva complexitat i, alhora, probablement, els fan més atractius, com ara el fet de guanyar punts, d'assolir objectius, de jugar per equips o fins i tot d'eliminar a rivals.

Tot i semblar elements extremadament elaborats, és precisament a partir de la resolució de problemes d'on també parteixen els videojocs. Per tant, tot i que els jocs tradicionals i els videojocs tenen un ADN molt semblant, és evident que, a causa dels avenços en el camp de les tecnologies de la comunicació i de la informació, els videojocs han esdevingut protagonistes indiscutibles dels moments de lleure de gran part de la població del primer món, especialment dels adolescents, deixant així de costat els jocs tradicionals, que aparentment semblen relegats a públics infantils, als nostàlgics dels jocs de taula o als que estiuegen en zones sense connexió a la xarxa.

Els creadors de videojocs han aconseguit treballar amb diversos aspectes que els han permès acostar-se a una gran diversitat de públic consumidor. El primer dels elements importants que tenen en compte en dissenyar els videojocs és la història o fil conductor, el qual ha de ser llamener. Aquest fil conductor s'anirà desenvolupant a través de diferents elements que faran que el progrés de l'usuari en el joc sigui visible, com ara l'obtenció de puntuacions, medalles o emblemes, classificacions, reptes i missions, o avatars, entre d'altres. Aquestes dinàmiques de joc tenen com a objectiu la motivació i la implicació de l'usuari en la realització d'una activitat. És a través de les dinàmiques de joc que s'aconsegueix despertar l'interès dels jugadors per les activitats que estan duent a terme. Com a tercer element clau en aquest disseny no podem oblidar la importància de l'estètica del videojoc, palpable en aspectes com ara els colors dels escenaris virtuals, la interfície gràfica, el disseny dels elements bonificadors... Tot i no semblar res excessivament complex, mecanismes subtils com els exposats anteriorment els permeten mantenir els seus usuaris en l'anomenat «canal de flux», que podríem definir com un estat mental en què l'usuari és absorbit pel joc, implicant-se en ell totalment, restant completament immers en l'activitat que s'executa i allunyat del món tangible.

En segon lloc i d'acord amb allò plantejat a l'inici de l'article, cal afegir que a banda dels motius més tècnics sobre el disseny dels videojocs, existeixen altres factors de naturalesa bioquímica que poden explicar —o expliquen— també el seu èxit. Totes les persones tenim un neurotransmissor anomenat dopamina, responsable de les sensacions de plaer produïdes a

partir de l'obtenció de recompenses. Segons un estudi de l'Institut Tecnològic de Massachussets, el MIT, la dopamina ens motiva en els moments difícils amb la promesa d'una recompensa, sigui quin sigui l'objectiu; el més important és que arribar a un nou objectiu activa els centres neuronals de plaer. I això és precisament el que plantegen els videojocs, la necessitat d'anar assolint objectius o reptes contínuament prometent al jugador una recompensa (de la naturalesa que sigui) que sempre els satisfà. Per tant, podem concloure que el plantejament dels videojocs com a assoliment de reptes amb bonificació constant augmenta els nivells de dopamina, els quals fan que, a mesura que vas avançant en el joc, els centres de plaer dels jugadors es mantinguin alts.

I arribats a aquest punt, el plantejament de la pregunta clau: sembla per tant comprensible que ens costi que els nostres fills deixin de jugar, oi?

Prement com a punt de partida aquesta anàlisi sobre el perquè de la fascinació dels videojocs, esdevé important afegir que és una indústria que ha vingut per quedar-s'hi, i no només està present en l'àmbit del lleure dels nois i noies, sinó que des de ja fa uns anys l'ús dels videojocs en educació és una realitat que creix a un ritme trepidant. Des de principis del segle XXI, estem utilitzant un nou terme per referir-nos a l'ús del joc com a eina educativa: gamificació o ludificació. Per a aquells que viuen més allunyats del món *gamer*, podem definir de manera molt simplista la gamificació com una eina pedagògica que consisteix a emprar la psicologia del joc, les seves mecàniques i dinàmiques, en entorns no lúdics com podria ser una classe. Si bé és veritat que des de principis del segle XX la pedagogia activa ja apostava per utilitzar el joc com a element clau ens els processos d'ensenyament-aprenentatge, des de fa quatre dècades la gamificació ha anat evolucionant a un ritme imparable amb l'evolució dels videojocs.

GAME
OVER

Al món escolar, alguns s'han atrevit discretament a reemplaçar materials de treball més convencionals per videojocs que, de manera ràpida, lleugera i divertida, són capaços de transmetre certs coneixements. Nombrosos estudis apunten que els videojocs ajuden a millorar alguns punts del sistema cognitiu de les persones, com ara l'atenció visual, l'orientació espacial o la capacitat per detectar canvis en la presentació d'elements emmagatzemats en la memòria a curt termini. D'altra banda, i més coneguts popularment, els videojocs també tenen efectes perjudicials per a les persones, d'entre els quals podem destacar la disminució de la capacitat atencional sostinguda o bé l'augment de la impulsivitat i l'agressivitat, especialment quan es tenen llargues hores d'exposició a jocs violents.

Tot i que molta premsa està plena de titulars sensacionalistes sobre el mal que fan els videojocs en el funcionament cerebral, la recerca encara no ha emès judicis categòrics sobre el tema i, per tant, sembla que és un tòpic que durant força temps restarà en qüestió, fent-nos viure així en un panorama de certa incertesa sobre els seus efectes a mig i llarg termini. Encara es necessita més recerca per definir, doncs, quins són els nivells segurs de joc i per dissenyar estratègies efectives per prevenir i intervenir en possibles addiccions.

Més enllà d'aquests debats, els videojocs són ara per ara part de la vida quotidiana de tots. I sigui com sigui, sabem que la discussió ja no és tant si els infants o joves haurien de jugar a videojocs, sinó saber com les famílies, els mestres i els experts podem maximitzar els seus beneficis potencials i minimitzar-ne els danys possibles o col·laterals.

CRÓNICA DEL CRUCE DEL ESTRECHO DE GIBRALTAR

Tarifa, del 7 al 11 de mayo de 2018

Sin duda, esta ha sido una de las experiencias más intensas y emocionantes que he vivido. Y no solo por el día D en el que, con un mar y una luz primaveral, Mª Paz y Juan Corominas, Pepe Raventós y yo mismo cruzamos a nado el mítico estrecho de Gibraltar, sino por los cinco espléndidos días que pasamos en Tarifa acompañados por Javier Nogueras, marido de Mª Paz; Mónica Palomar, esposa de Juan; Àngels Agustí, esposa de Pepe; y mi mujer, Stella Elizalde.

A la emoción e intensidad de todos esos días contribuyó, sin duda, la abundancia de noticias que iban apareciendo en los medios de comunicación, ya sea en televisión, en los periódicos, en *Twitter*... Mª Paz, la mediática del grupo por celebrar el 50 aniversario de su final olímpica en México 68, iba literalmente de cabeza. Contestaba entrevistas por teléfono, organizaba ruedas de prensa en el vestíbulo del hotel mientras era filmada por las cámaras de televisión..., y todo ello sin perder el buen humor y, por suerte, sin que afectara a las pausas para descansar o a las comidas y las excursiones que hicimos por el territorio.

El poder del océano Atlántico frente al mar Mediterráneo, por la mayor masa de agua del primero y por la evaporación del segundo, es abrumador. Sin embargo, el Mediterráneo, al ser más salado y, por tanto, más denso, resarcíendose de su inferioridad, se cuela por debajo del océano creando esas corrientes tan frecuentes en el estrecho que, junto al viento de levante, que puede alcanzar velocidades de más de 100 km/h, hacen muy difícil o imposible cruzar a nado los algo más de catorce kilómetros que separan el continente africano del europeo.

Durante todo el tiempo que estuvimos esperando el cruce, además de la relación personal entre los que formábamos la expedición, estuvimos en contacto, bien telefónico o presencial, con algunas personas que fueron claves para conseguir nuestro objetivo. Rafa Cabanillas, nuestro entrenador en el Club Marnatón, no pudo acudir a Tarifa, pero nos envió un emotivo y motivador mensaje que, he de confesar, me arrancó más de una lágrima al recibirlo:

CRUCE DEL ESTRECHO DE GIBRALTAR

«Con la mitad de edad que vosotros no os voy a explicar qué es la vida... Pero sí deciros que por momentos como el que viviréis mañana, ila vida es maravillosa!

Hace 50 años Mari Paz se convirtió en la primera nadadora española en ser finalista olímpica. Mañana cuatro amigos os podéis convertir en el primer grupo de más de 60 años que cruza el estrecho de Gibraltar. ¡Dejar vuestra huella para siempre también es maravilloso!

Un cirujano, un psiquiatra, un empresario y una leyenda dispuestos a hacer historia haciendo lo que más les gusta. No lo olvidéis, mañana os lanzáis al agua sin presión y a intentar algo que nadie ha conseguido...»

En la vigilia del cruce, como ya nos había anunciado, se presentó David Campa, director de Marnatón, con un regalo para cada uno de nosotros, dos gorros con nuestro nombre, si bien el regalo más importante fue su presencia, que nos dio confianza y seguridad.

Antes de acostarnos, también en la vigilia del cruce, el *WhatsApp* de nuestro móvil nos regaló otra sorpresa: Óscar Camps, fundador y director de Proactiva Open Arms, nos hizo llegar un vídeo en el que nos agradecía el haber recogido fondos para su organización y, tras citar a cada uno de los nadadores, nos deseó suerte en nuestra aventura. Como diría Cruyff, fue de «gallina de piel».

Y llegó el día D. Apenas despuntaba nos dirigimos al puerto, donde nos esperaba el pequeño Columba, que dirigía con su GPS el cruce, acompañado por el Duende del Mar, la zódiac

23

donde viajaba el «juez de mar», quien da el pitido inicial y final, pone en marcha el cronómetro y decide las pausas para el avituallamiento o la retirada de un nadador si considera que no está en condiciones o/ si se queda descolgado del grupo.

Todo el trayecto fue espléndido, con mar a una buena temperatura (16,3°) y con apenas viento. La profundidad es tan impresionante (un promedio de 600 m) que con el reflejo de la luz solar no es posible ver en ningún momento el fondo marino. Los nadadores no vimos ningún pez o cetáceo, pero no se hallaban muy lejos, a juzgar por lo que vieron los acompañantes, que tomaron fotografías de ballenas, delfines, peces espada...

Nadamos formando un grupo compacto gracias al «efecto sándwich» que provocaron los toques de atención de David sobre Mª Paz para que no se distanciara del resto y la continua presión de Juan, que nadaba a su lado. Mientras, como ha escrito Litos Márquez, que siguió todo el cruce, en un brillante artículo en *El Periódico*, nadábamos Pepe y yo por el flanco derecho «como si se tratara de dos gemelos que les han separado al nacer y sincronizados como Gemma Mengual y Ona Carbonell».

Empleamos 4.01 horas para hacer los dieciséis kilómetros del trayecto (obligados por las corrientes) y, cuando tocamos tierra en Punta Cires (Marruecos), estalló la euforia y la alegría. ¡Lo habíamos conseguido cuatro nadadores que, entre todos, sumábamos 257 años! (justamente como las 257 plusmarcas que se consiguieron en México 68).

LOS CUATRO NADADORES CON DAVID CAMPA

Al tocar la costa de Marruecos recordé que en los años 60 el equipo de waterpolo del Club Natació Barcelona intentó cruzar el estrecho pasándose la pelota. Mi padre, que entonces era el presidente del club, iba en la expedición siguiendo a los nadadores desde un barco. No lo consiguieron por el mal tiempo. Nosotros sí lo habíamos conseguido. No pude reprimirme y le dije a gritos desde el agua a Litos Márquez: «Hoy he saldado una deuda. Por favor, publícalo en tu crónica». Y así aparece en el espléndido artículo antes mencionado.

Quizás el cruce que hicimos será superado en el futuro por cuatro nadadores de más de 70 años, a juzgar cómo suben las nuevas generaciones. De momento, como dijo Alves después de ganar las seis copas en la época de Guardiola en el Barça, «a partir de ahora solo nos podrán empatar».

Solo me resta, por un lado, agradecer a mucha gente (la lista es muy larga) el habernos apoyado para hacer posible lo que parecía imposible hace pocos meses y, por otro, reconocer a Proactiva Open Arms su labor, que nos rescata, también a nosotros, frente a la pasividad, la crueldad, la desesperanza y el olvido de las muer-

tes en el Mediterráneo. Por eso nuestro lema en la difusión de nuestro reto a través de migranodearena. es fue «Dale Vida Al Mar: Ayúdanos A Evitar Una Crónica De Una Muerte Anunciada».

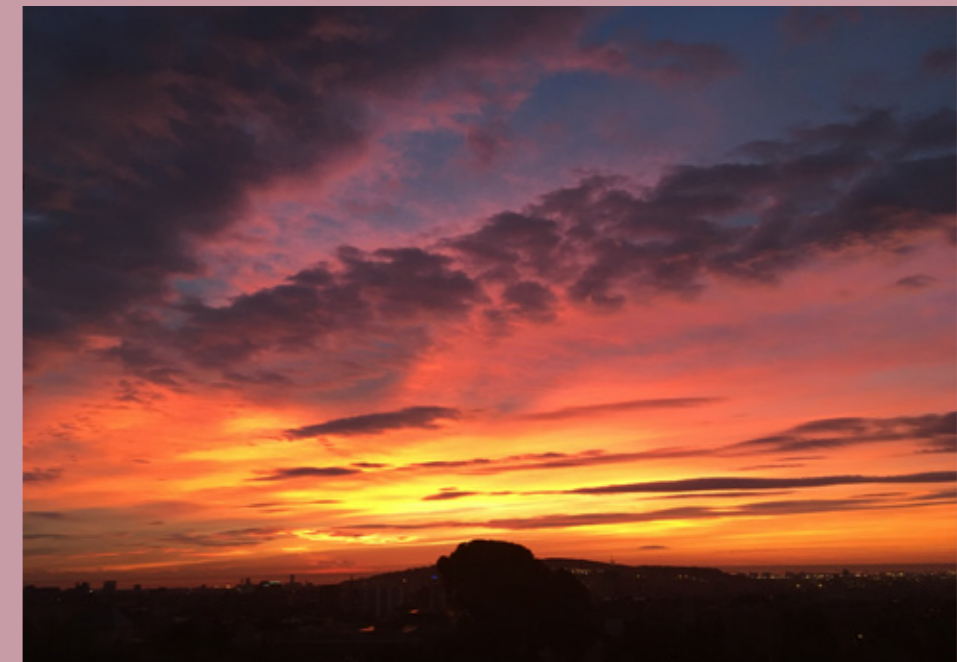
*In memoriam de mis padres, Luis y Margarita, que me transmitieron la pasión por el mar y la natación, y de mi hermana Adriana.

The meaning of our MUNOG bracelets

It is people, moments and experiences that make us who we are. “Thank you” are the first two words that pop into our minds when we think about Model United Nations of Goldberg, which has undoubtedly taught us incredible things. It has allowed us to see beyond our limits, into a world of possibilities and solutions, where we can fight for what we want and not settle for what we have. It has enabled us to strengthen relationships and forge new ones. It has helped us believe in a future of peace and prosperity that we can all be part of. It has opened the doors to our futures, to the discovery of our true vocation. All of these are the meanings enclosed in the MUNOG bracelet, our daily reminder that this opportunity has truly left a mark in our hearts that will last forever.

Pau, Lucidesa, Cordialitat, Coratge, Llibertat i Equilibri. Què uneix aquestes sis paraules de tanta transcendència? Sens dubte, la nostra Escola. Quan passeges per la rampa tot pujant cap a classe i veus el sol sortint pel Mediterrani al rerefons de la ciutat, comprens la vertadera significació d'aquests mots.

ORTUS

ANNA DE LAS HERAS

Alumna de Batxillerat

Fascinada per tot allò que transmeten les vistes, cada matí m'aturava a contemplar el paisatge que m'oferien les noves infraestructures al voltant de l'edifici d'Infantil. Privilegiada per poder gaudir d'aquest espectacle, immersa en els meus pensaments, un matí vaig decidir fer una fotografia del que contemplava. D'una banda, qui sap si en un futur podria veure el mateix, ja que començaven unes obres tot just al costat. D'una altra, vaig pensar, segur que em serviria per recordar aquests moments uns anys després quan ja fos antiga alumna.

A partir de llavors, entre les 7 i les 8, fotografiava el cel des de BP i un d'ells, de sobte, em vaig trobar el professor de biologia, en Santi Ruiz, capturant també aquell moment. D'aquesta manera cada matí ell i jo

fèiem fotografies de la sortida del sol, com molts altres professors i alumnes de l'Escola.

Un dia, mentre pujàvem a classes i comentàvem la quantitat de material que ja portàvem acumulat, amb to bromista vaig dir: «Podríem organitzar fins i tot una exposició!». Aquestes paraules que havia pronunciat com una mera anècdota, al Santi li van semblar una bona idea i em va animar al llarg dels dies a convertir-la en una realitat.

Després de Nadal teníem muntada una exposició a l'etapa de Batxillerat que transmetia la Pau, la Lucidesa, la Cordialitat, el Coratge, la Llibertat i l'Equilibri de l'Escola.

Aula Øberta: còm serà el m0n digital?_

Aquesta és la pregunta que mares i pares de l'Escola vam llançar a Genís Roca el passat 19 d'abril a la Sala d'actes. L'arqueòleg especialitzat en el paleolític inferior, soci i president de RocaSalvatella i expert en com la transformació digital està alterant els entorns personals, professionals i empresarials, va respondre des de tres perspectives diferents –tecnologia, societat i treball– per tot seguit entaular un debat amb els assistents.

Des del punt de vista tecnològic, afirma el conferenciant, sempre hi ha hagut canvis tecnològics (la talla lítica, l'aparició de l'agricultura i la ramaderia o la Revolució Industrial), i ara, des de 1995, n'estem vivint un de nou, el digital, lligat a l'aparició d'internet, que, per una banda, està modificant les tecnologies de producció i del coneixement i, per l'altra, com ha passat sempre, està provocant i provocarà grans transformacions socials que donaran lloc a una nova reordenació social donada per un canvi en el flux de la informació.

Aquest quadre central posa de manifest l'evolució d'internet des de la seva aparició el 1995.

Si en el seu inici la informació estava en mans de les empreses i les institucions, el 2005 es produeix un gran avenç: qualsevol ciutadà ja pot publicar continguts de forma fàcil i general, cosa que modifica considerablement la relació amb la informació. I arribem al 2015. Ara no només les persones generem dades; els sensors instal·lats als objectes, ja siguin endolls, contenidors i paquetaria, rellotges o polseres, generen, també ara, continguts.

En molt poc temps, per tant, s'ha passat de la gestió de dades i no opinions a la gestió d'opinions facilitades per les dades (no és un embarbussament), cosa que obliga a replantejar-ho tot. I és molt inquietant...

Cap a on anem, doncs? La innovació en aquests moments està en la gestió de les dades i la confiança que s'atorga al gestor d'aquestes dades en un escenari d'aparició de la robòtica i de mecanització de les coses. En altres paraules: sensorització i gestió de dades. La gestió de la confiança donada i/o rebuda és, doncs, el futur.

provocant uns moviments socials que s'han d'assentar i corregir. En efecte, per exemple, la circulació de dades a la xarxa està modificant les nostres relacions amb l'Estat o les empreses, tant des d'un punt de vista positiu com negatiu. D'una banda, ara els ciutadans podem relacionar-nos amb la informació d'una manera directa i ràpida sense passar per intermediaris, ja siguin l'autoritat o l'empresari. Però, de l'altra, amb l'excusa de protegir-nos, en el cas dels estats, o de donar millor servei, en el cas de les empreses, moltes de les nostres dades personals viatgen per la xarxa

I, finalment, en l'àmbit del treball, es pot avançar una reducció del nombre de treballadors substituïts per la tecnologia, una rotació de les activitats i una precarització del treball. Es tindran diverses feines en simultani, en diferents àmbits relacionals que permetran formar una o diferents xarxes. Així, s'ha passat d'una feina per a tota la vida (com els nostres avis) a moltes feines simultànies, precàries, *barates* i promogudes per les xarxes.

Com a conclusió, què hem de fer davant aquest repte? Conferenciant i assistents, després d'un llarg debat, vam arribar a la constatació que, com a societat, cal inserir-se en les xarxes de coneixement, que són meritocràtiques; que hem de considerar la tecnologia com el motor de canvi que és; que internet és un espai d'activitat i d'oportunitat i que el poder està a la xarxa i no en tenir o no informació. Com a individus, hem d'entendre que la xarxa d'un mateix és la clau de la pròpia competitivitat i eficiència, raó per la qual cal cuidar-la, col·laborar amb altri i compartir, a la vegada que hem de corregir la nostra relació amb la informació, doncs estem davant d'un trencament, una transició, un canvi, una crisi... En definitiva, és un repte transgeneracional en què cal treballar la confiança.

Any	Àmbit	On?	Mitjançant	Com?
1995	Empresa	Web	Processos	Accés
2005	Persona	Mòbil	Interacció (xarxes)	Participació (kaos)
2015	Coses	Sensors	Dades (Big Data)	Confiança (?)

«Quines dades tens?», «quina gestió en fas i en faràs?», per exemple en l'àmbit sociosanitari, de mobilitat o turístic, seran les preguntes que ens hauran de respondre.

Pel que fa a la societat, l'aparició d'internet i, consegüentment, de les xarxes (centenars de persones connectades des de diferents llocs del planeta generant informació i dades continuament) han comportat i comportaran un gran canvi que està

sense el nostre control. Aquesta modificació de la relació amb la informació i l'alteració social ha motivat l'aparició d'un activisme fins ara desconegut que lluita pels nostres drets ciutadans. Parlem, per exemple, de l'encapçalat per Julian Assange, els WikiLeaks. És evident, doncs, que aquest gran canvi tecnològic posa de manifest l'enorme importància de la gestió de la informació.

Viatger incansable, escriptor, etnògraf, somiador d'impossibles, amic de reis i cabdills àrabs, arqueòleg, observador incansable, lector voraç, amic personal de Winston Churchill i George Bernard Shaw, espia, traductor del grec de l'*Odissea*... Podria començar definint T.E. Lawrence per qualsevol de les qüestions que acabo d'esmentar i totes elles donarien pas a una història fascinant. De vegades la història ens posa davant de grans homes que són protagonistes de gestes que semblen concebudes per passar a la posteritat.

T.E. LAWRENCE «EL REI SENSE CORONA D'ARÀBIA»

JORDI BENET

Professor del Departament d'Arts i Humanitats

29

La majoria de nosaltres coneixem a T.E. Lawrence gràcies a un film que es considera un clàssic de la història del cinema: *Lawrence d'Aràbia* (1962). El film de David Lean i la interpretació de Lawrence que va fer Peter O'Toole van ajudar a recuperar un mite que s'havia creat ja feia més de 40 anys gràcies al periodista nord-americà Lowell Thomas, qui el donà a conèixer al món no només a través de les seves cròniques sobre el terreny, sinó també amb les gravacions dels atacs de Lawrence a la xarxa ferroviària turca que unia la ciutat de Medina amb Damasc. Es va crear un mite romàntic en una època en què el Romanticisme ja estava gairebé oblidat.

T.E. Lawrence era un jove intel·lectual format a Oxford que, com molts altres joves de la seva generació, es va veure cridat a defensar el seu país en temps de guerra. Però ell era, per sobre de tot, un somiador, algú que, com ell mateix va escriure a *Els set pilars de la saviesa*, somiava perillosament, doncs ho feia a la llum del dia i amb els ulls oberts. I algú així no aspira a coses normals com els altres.

T.E. Lawrence va aconseguir fer allò que semblava gairebé un impossible: que els diferents pobles àrabs s'unissin per derrotar l'enemic comú, els turcs, des de dins del seu propi imperi durant el transcurs de la I Guerra Mundial. Encapçalà la revolta d'uns pobles àrabs que s'havien caracteritzat per les seves disputes i la mala entesa generalitzada entre ells. Una cosa així tan sols era possible amb l'audàcia, la intel·ligència i el coneixement dels pobles àrabs, que va aconseguir després d'anys d'estudi sobre el terreny fent d'arqueòleg i recorrent gairebé sempre a peu la geografia d'un vast territori.

Quan acabà la guerra, T.E. Lawrence estava cansat, exhaust després d'anys al desert on havia viscut grans gestes, però, també, on havia vist les besties més aberrants al seu davant. El món era als seus peus i podria haver aconseguit allò que s'hagués proposat, però ell tan sols va voler desaparèixer. Era en la mateixa mesura un exhibicionista i una persona gelosa de la seva intimitat.

La seva, però, va ser també la història d'una traïció. La dels britànics i els francesos als àrabs, després de desdir-se d'allò a què s'havien compromès si els àrabs els ajudaven a vèncer els turcs en el territori que aquests controlaven: la creació d'un gran estat àrab sota el domini de Faysal. Quan va ser conscient de la traïció, concretada en l'acord Sykes-Picot, T.E. Lawrence va intentar fer el possible per ajudar-los en els seus objectius nacionals, però els britànics no pensaven cedir els seus interessos econòmics i geoestratègics en una regió, l'Orient Pròxim, que disposava d'un bé preuat per a ells: el seu petroli.

Hi ha persones que fan de mantenir la seva paraula una qüestió vital i T.E. Lawrence, que era ja aleshores un mite vivent i que ho podia ser tot, va decidir silenciar-se a si mateix i trobar lloc a l'exèrcit com a soldat ras i sota dues identitats falses (John Hume Ross, T.E. Shaw) que li permeteren dedicar-se a tres de les seves grans passions: la lectura, l'escriptura i la velocitat de les seves motocicletes *Brough Superior* al seu petit refugi de Clouds Hill.

Cal mirar enrere per entendre moltes de les coses que avui passen al món i T.E. Lawrence ens va donar moltes pistes que, si aquells que tenien el poder polític haguessin seguit, potser el món s'hauria estalviat molts maldecaps en aquesta regió. Un cop a Anglaterra, va fer inscriure a la llinda del seu refugi de Clouds Hill una cita en grec del pare de la història, Heròdot, que sembla com a mínim aclaridora del que pensava de tot plegat. «Ου φροντις». *A qui importa?*

No es va equivocar Winston Churchill, en una de les múltiples mostres de condol després de la seva mort el 1935 en un tràgic accident de motocicleta, quan digué d'ell: «Viurà en les lletres angleses; viurà en les tradicions de la Royal Air Force; viurà en els annals de la guerra i a les llegendes d'Aràbia».

CAL·LIGRAFIA, EL SILENCI DE LA MENT

A penes fa quinze dies contestava una enquesta sobre la importància de la cal·ligrafia en el món digitalitzat. En un dels seus ítems preguntava què et venia a la ment quan pensaves en cal·ligrafia: els quaderns de preescolar, invitacions de casament, inscripcions romanes, manuscrits medievals, publicitat, disseny gràfic de lletres... i unes quantes possibilitats més que em van fer reflexionar sobre el tema. ...I a tu, què et ve a la ment?

Jo voldria parlar-vos de la cal·ligrafia terapèutica. Mai no serà la meva intenció entrar en el debat entre psicòlegs, neurocientífics, tecnòlegs, professors o estudiosos de les virtuts i beneficis d'aprendre cal·ligrafia i detractors o atacants de l'escriptura a mà en pro de l'ús del teclat. Ben al contrari. Del que jo voldria parlar-vos és d'un altre tipus d'escriptura, més enllà de la que entenem des de l'escola. Es tracta de la recuperació de la cal·ligrafia manual, gestual, que recentment està invaint el món del disseny gràfic amb pseudònims com ara *lettering*.

La meva intenció és aproximar-me a l'emoció i sensació del fet d'escriure a mà amb estris ancestrals simplement pel gust de descobrir els trets formals i característics dels diferents alfabetos (uncial, modernista, gòtic, newland, copperplate, itàlic...) i copiar textos o poemes a la manera com ho podien fer els nostres avantpassats. L'art de traçar lletres ha estat una descoberta de valors i potencialitats com la concentració; el silenci de la ment; la quietud; l'apropament a la literatura i la poesia; el desenvolupament motriu fi i la destresa i coordinació amb el cervell; l'atenció;

la memòria o la capacitat d'observació. El control del traç, també, més enllà de la còpia, aporta eines per a la creativitat personal.

Aquestes observacions no les expresso únicament des de l'experiència personal sinó que les observo en els meus alumnes de fonaments de disseny quan estudiem els tipus i famílies de lletres. L'afany per la bona factura, la satisfacció personal que experimenten els atrapen hipnotitzant-los de manera que el concepte temporal queda fora de joc com devia ser en la baixa edat mitjana amb el nostre primer alfabet llatí.

La importància d'aquestes tècniques en el món de l'art i el disseny fa que aquesta activitat tingui un gran resorgiment. Precisament l'estiu de 2018 dues sales del Palacio de la Herrería al Museu d'Art Contemporani de Valladolid es van dedicar a la tipografia i a la cal·ligrafia. I en petita escala, recentment, amb motiu del 75è aniversari, el gran mestre Oriol Miró ens va impartir un taller a la Torratxa gràcies a la mediació de l'antiga alumna Patrícia Bardinet.

Entenc per silenci en aquest escrit
l'atenció a un àmbit de l'espai-
temps de l'experiència personal
en el qual intentem regular i reduir
l'impacte dels elements potencialment
perturbadors del món exterior
o interior que ens envaeixen
de forma impertinent o agressiva.
Es tracta, doncs, d'una actuació
higiènica i promotora de
l'aprofundiment espiritual.

SILENCI

RAMON M. NOGUÉS

Catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona

ELS SILENCIS

A propòsit d'aquesta noció de silenci, podríem parlar de dues referències majors. Una és la que es refereix al silenci relacionat amb l'acústica, és a dir, amb el que habitualment anomenem 'soroll'. L'oïda humana sembla que es troba confortablement estimulada per uns sons variats i suaus, allò que en diríem remors familiars (per exemple, els sorolls que es poden percebre en un bosc o en la plaça d'un poblet per on circula la gent i alguns animals o carruatges). Un silenci absolut continuat o un soroll ambiental que superi habitualment els 55 decibels es considera nociu. Cal recordar que l'OMS adverteix que avui dia gran nombre de persones (entre elles més de mil milions de joves) està sotmès a una agressió acústica patològica per l'ambient cultural i per l'acció d'enginys com els MP3, els telèfons intel·ligents o d'altres de la vida diària, discoteques o ambients tancats. Aquesta agressió es tradueix en pèrdues d'acuitat auditiva que ja estan ben referenciades en estudis sanitaris.

Una altra referència més profunda és el silenci mental. La ment és un món complex travessat constantment per innumbrables i sovint poc controlables experiències de diversos tipus. A part de les impressions sensorials variades que arriben a la ment (vista, oïda, olfacte, gust i tacte), aquesta viu immersa en dos mons principals: un d'ells és més intel·lectual i representat per idees, fantasies, memòries, etc.; i l'altre és més emocional o afectiu i l'experimentem en forma d'estats d'ànim. En cap d'ells és recomanable un silenci sistemàtic, però sí la capacitat de provocar estats silenciosos per entrenar-nos en un cert domini sobre els continguts mentals que ens permeti no ser «víctimes» del funcionament de la ment.

El silenci del pensament i la imaginació és complicat. Sovint som portats per un remolí variat d'idees, records o fantasies que s'encadenen unes amb les altres com les cireres, sense cap ordre més enllà de pures associacions oportunistes. És la situació que una experta en món intern com Teresa d'Àvila descrivia com a «bogeria de la casa».

Aprendre la disciplina en el món de les idees ha de ser compatible amb el saber-se deixar anar per la fantasia creativa, però tot dins d'un cert mestratge.

L'altre silenci és el que es refereix als estats d'ànim. Les emocions, una vella i important herència animal que els humans elaborem en forma de sentiments treballant en la interfase emoció-raó, poden ser els millors acompanyants o els pitjors enemics en la vida de cada dia. L'amor i l'esperança confiada són els més

brillants companys de viatge d'una vida, i els estats depressius i sentiments de derrota poden provocar els pitjors moments del viure. Aquí, entrenar-se en el silenci pot ajudar a poder navegar entre les Escil·la i Caribdis de la depressió o la mania.

ASCÈTICA DEFENSIVA ENFRONT DE L'AGRESSIÓ SOROLLOSA: SILENCI RESISTENT

¿Quins recursos tenim per a aquest entrenament saludable en un silenci higiènic i promotor de la qualitat espiritual? Potser podríem parlar de dues estratègies d'entrenament: una fa referència a l'ascètica de saber protegir-se de l'ambient alienant en què sovint ens movem en la vida social pel segrest dels espais de silenci personal; l'altra faria referència a les pràctiques.

L'ascètica per protegir-se de l'agressió ambiental hauria de tenir present formes de resistència a la invasió amb la qual els sistemes de comunicació-informació han envoltat com una teranyina la nostra vida. Progressivament, ara ja des de la infantesa, els sistemes audiovisuals colonitzen abassegadorament el món mental mantenint-lo sotmès a una dependència sensorial ansiosa, presentant com a actualització necessària una submissió absolutament abusiva que monopolitza tots els canals receptors del cervell i fa de la persona una titella perennement pendent d'opinions, notícies i seduccions alienants. Inquieta veure des d'infants que no accepten menjar si no estan davant d'alguna pantalla en què es mouen imatges que ni entenen, o adolescents presos d'una ansietat incontenible si no disposen del telèfon mòbil. I això cobrarà peatge. Cal preveure una resistència clara a aquesta invasió de la intimitat i la llibertat que forma part d'una perversió que hem acabat trobant interessant. Les relacions, la convivència, els dinars, les reunions, les tertúlies, les estones de «perdre el temps»... són envaïts per la plaga dels *Twitter*, *WhatsApp*, *Facebook*, *SMS*, etc. I la teòrica mesura amb què creiem que caldria moderar l'ús d'aquests recursos es manifesta com un fracàs sonor. Fa pena assistir constantment a reunions, sopars, trobades... on els que es troben, fins i tot gent de cultura i qualitat, apareixen nerviosament incapaços de contenir l'ansietat de consultar els aparells electrònics, amb una notòria manca d'elegància (per ser benèvols) envers les persones amb les quals es troben reunits. Encara podem afegir la creixent i impúdica exposició de la intimitat de la que són principals víctimes els i les adolescents, incapaços de defensar-se de la teranyina que els xucla la vida interior. Amb raó alguns bons

LOLA ALBERT
Alumna de Batxillerat

BERTA GONZALEZ
Alumna de Batxillerat

pensadors parlen de la urgència d'una «resistència íntima» (Josep M. Esquirol). Ja fa molt que el gran filòsof, científic, matemàtic i teòleg Blaise Pascal advertia que «totes les desgràcies de l'home es deriven del fet de no ser capaç d'estar tranquil·lament assegut i sol en una habitació». Naturalment, l'escola hauria de tenir un paper significatiu en l'educació d'aquesta ascètica resistent per promocionar el silenci.

PRÀCTIQUES D'ENTRENAMENT

A més de l'ascètica per poder estar sols, ens és molt útil alguna pràctica específica que ens permeti entrenar-nos adequadament en la recerca d'una autonomia interior conreada en el sonor silenci que pot omplir una bona interioritat.

La crisi de la religió en la nostra societat ha suscitat un interès per les dimensions espirituals que es concreta en una oferta àmplia, tot i que sovint malgirbada, de pràctiques d'interiorització. En aquest mercat desigual hi ha ofertes d'interès. En general s'orienten cap a pràctiques manllevades a tradicions espirituals orientals, sobretot les provinents del ioga o de la tradició budista, que, fonamentalment, s'orienten al control de l'atenció mental i a la regulació del món emocional. Són els dos principals pilars de tota tradició d'interiorització. Les ofertes provinents de la tradició del ioga solen insistir més específicament en el treball corporal i respiratori (que constitueixen dos capítols dels vuit que Patanjali assenyala per al ioga clàssic), mentre que les ofertes dependents del budisme se centren més en la pràctica de molt detallades actituds orientades a la neteja del món mental per disposar-lo cap a un alliberament potencialment il·luminador.

Les ofertes de les quals parlo ocasionalment formen part d'unes promocions proselitistes, amb uns entorns organitzatius i ocasionalment mercantilitzats, que projecten sobre el tema alguna sospita d'haver caigut sota l'estil clàssic de les «business» nord-americanes. Tal és el cas de la coneguda *mindfulness* patrocinada per Kabat-Zinn a redós de la potent estructura universitària de Massachusetts. Això no treu valor a l'oferta, tot i que sí que descompensa la consideració que mereix a la llum de les grans tradicions culturals universals.

Les pràctiques ioguis dels asana (postures) i del pranayama (respiració) poden ser bons elements per estructurar una vivència psicològica que integri harmoniosament ment i cos, superant la dissociadora visió dualista del cos i l'esperit.

Pel que fa al conreu de l'atenció plena, les pràctiques d'interiorització permeten posar ordre en aquest focus de la ment que ens permet dirigir la potència mental cap a objectius seleccionats voluntàriament a fi de bandejar el vagabundeig descontrolat de la ment. Aquesta pràctica és important de cara al silenci viu.

En referència al món emocional, la tradició budista, per exemple, recull un ampli mestratge de control del desig, molt eficaç, tot i que discutible des del punt de vista de la valoració del paper que el desig pot tenir en l'orientació de la vida. Això no obsta perquè saber controlar el desig sigui un element important del silenci enriquidor.

Nombrosos textos científics documenten àmpliament els beneficis d'aquestes pràctiques per a la qualitat mental i per a la salut en general, tenint present que la salut de la persona implica una col·laboració integradora del cos i la ment. Les meditacions (amb nombroses versions complementàries segons les tradicions i estils) afavoreixen la normalització del funcionament de l'eix hipotalàmic-hipofisari, la reducció de cortisol en sang, el reforçament de la immunitat i altres coneguts beneficis relacionats amb la relaxació personal. Tot plegat fa que les pràctiques de silenci espiritual avui siguin ja considerades com a formants del que ja s'anomena «salut espiritual» o «higiene espiritual». Avui aquests recursos són emprats amb èxit en tractaments clínics complementaris de situacions postquirúrgiques, en tractaments de quimioteràpia... Fins i tot existeix alguna revista (*Mindfulness*, per exemple) dedicada exclusivament a l'estudi d'alguna d'aquestes tècniques.

SILENCI PER ESCOLTAR

El silenci no es proposa com una pràctica que tingui com a finalitat el mateix silenci. En aquest tema passa el que passa en l'entrenament físic: no es tracta de fer exhibicions de culturalisme físic, sinó d'estar àgils i útils per viure i participar. Es tracta, doncs, de fer silenci per poder escoltar, semblantment al que practiquem en començar un concert: callem per escoltar la simfonia. I, quina és la simfonia? Denis Noble, catedràtic de Fisiologia Cardiovascular d'Oxford, proposava «escoltar la música de la vida» com a integració de tot el que la genètica, la fisiologia, la clínica... aportaven sobre el coneixement del vivent. Aquí passa el mateix: tots els mètodes i tècniques de silenci han d'estar en funció del descobriment d'un ordit profund dins del qual se situen els fenòmens vitals en la seva integritat.

L'ordit o simfonies del viure estan registrats culturalment en diferents sistemes simbòlics a través dels quals els humans intenten connectar el seu món mental limitat i obert amb l'enigmàtica realitat en què tots vivim. Es tracta de disposar-nos a coordinar valors, propostes, perspectives i horitzons cap a una fita d'humanització profunda envers la qual un bon silenci ens pot orientar.

Les tradicions orientals en les seves diverses versions vàdiques (ioga o Bhagavat Gita, per exemple), budistes (com el Zen), confucianes o daoistes se centren sobretot en nocions com la il·luminació i la saviesa: saber-se reconciliar amb la realitat vivint-la benvolentment i alliberadorament. A Occident han dominat les tradicions abrahàmiques: el judaisme (món hassídic), el cristianisme (carmelitans, benedictins, franciscans, ignasians...) o l'islam (sufisme), fent més insistència en la construcció d'un món nou on regni la justícia. L'alliberament s'entén sobretot com una tasca de solidaritat amorosa que fa avançar la justícia fraternalment. En cada un d'aquests mons culturals mil·lenaris s'hi troba un dipòsit de saviesa i de preparació per a la vida que pot animar els millors camins de la humanització. Es tracta d'escoltar bé. Per a aquesta tasca ens prepara un silenci que sàpiga escoltar el relat revelador.

És difícil que la vivència concreta d'una sola tradició esgoti la possibilitat que ofereix la música de la vida. És per això que cal que totes les tradicions participin, com a instruments ben afinats d'una orquestra privilegiada, en aquesta simfonia per a l'escolta per a la qual ens prepara el silenci. Un silenci que pot esdevenir ple de sonoritat.

HERMINIO ALCARAZ

Professor del Departament d'Arts i Humanitats

L'HORT DE L'ESCOLA, UNA AULA A L'AIRE LLIURE

Fer ruta per l'Escola ens permet copsar una aula exterior parcel·lada per feixes de cultiu i zones de pas on els alumnes d'EI4 (1r trimestre) i d'EI3 (2n i 3r trimestre) conreem verdures i hortalisses. Aquest treball ens facilita promoure i oferir una educació ambiental basada en la cura, el respecte i la defensa de la natura.

L'EXPERT L'avi Tonet té molts coneixements i experiències en la professió i ens explica tots els ets i uts. **TASQUES QUE FEM** Preparar la terra, plantar, regar, eliminar les males herbes, collir, crear compost a partir de residus de l'Escola (el cor de les pomes i les peles de plàtans dels berenars) i de la jardineria (males herbes), tastar la collita. **VALORS PRINCIPALS** El respecte, la paciència, la constància. **LA FITA ACONSEGUIDA** Ens sentim molt contents de la collita que hem aconseguit!

La col·lecció

Recull de diferents treballs i projectes elaborats a l'Escola el curs 2017-2018

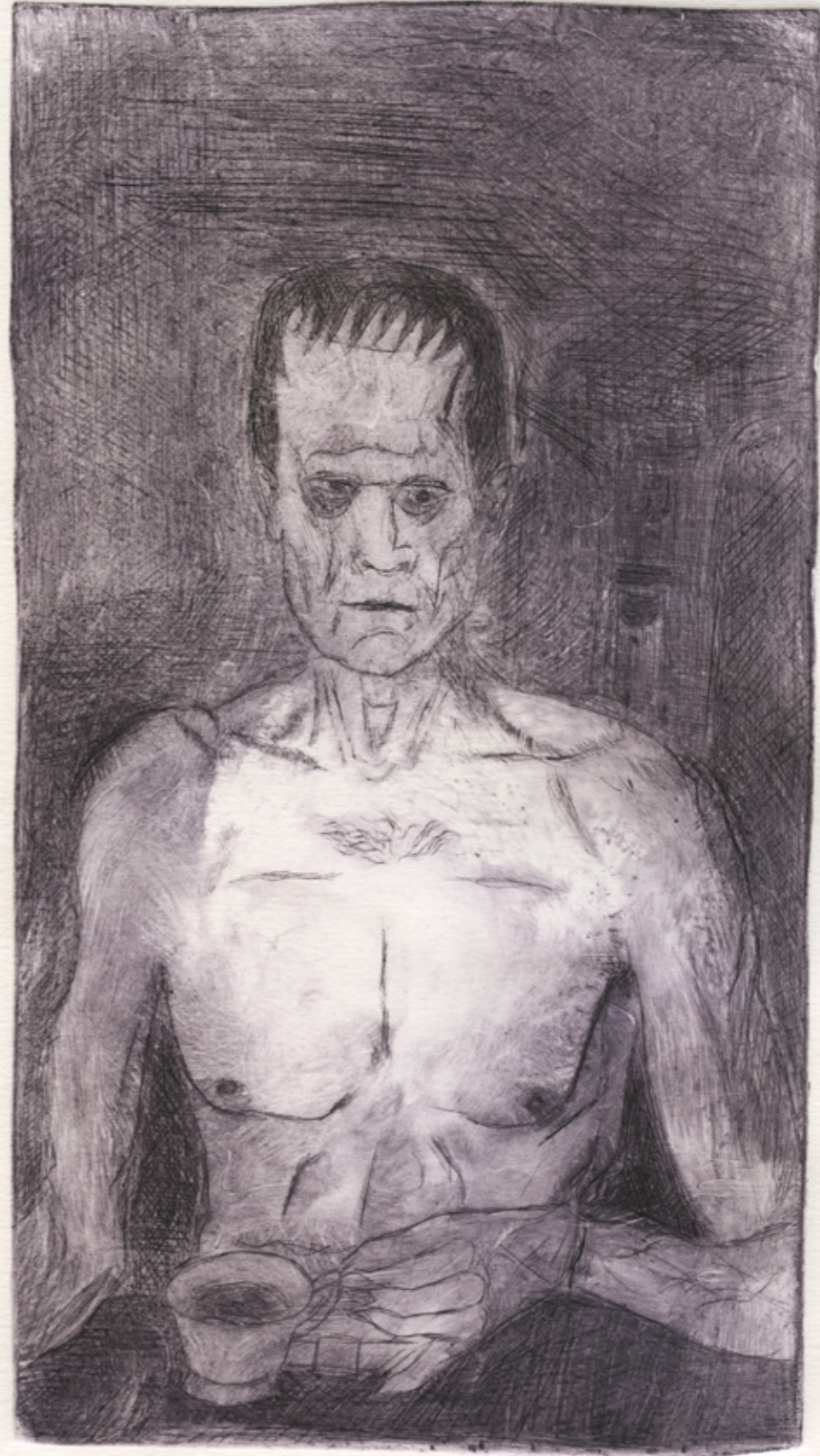
PROYECTO FRANKENSTEIN

Páginas 43-45

De una simple charla entre colegas de diferentes ámbitos docentes a un gran proyecto de etapa. Como la obra homenajeada, que en 2018 ha cumplido doscientos años de su publicación, así nació la *Setmana de Frankenstein*, un conjunto de actividades que, alrededor de la obra de Mary Shelley, buscaba reivindicar, sin grandes aspavientos ni razonamientos petulantes y altaneros, que el dualismo humanidades *versus* ciencia no es más que un pensamiento reduccionista que no tiene cabida en pleno siglo XXI si lo que pretendemos es formar a nuevas generaciones preparadas para afrontar retos, quizá, todavía inimaginables.

Partiendo de la tradición secular de reflexión sobre el origen de la vida, sobre el problema del conocimiento (entendido también como autoconocimiento) y sobre las implicaciones morales, sociales e individuales de las propias acciones, dilemas próximos a las materias humanísticas, *El moderno Prometeo* también nos plantea cuestiones sobre el límite ético en la elaboración de la ciencia y en sus aplicaciones tecnológicas, la moderna bioética, con preguntas como qué elementos del cuerpo o de la mente se pueden cambiar sin afectar al concepto mismo de humano; o debates sobre la identidad del yo si se altera la memoria de un cerebro o se cambia por otro, por ejemplo.

Por todo, Mary Shelley nos ha legado un clásico que nos ha permitido, desde diferentes materias y desde diferentes puntos de vista –literarios, científicos, filosóficos o tecnológicos–, reflexionar sobre el conocimiento no como un todo parcelado sino como la convergencia e interrelación de los diferentes campos del saber, que, en definitiva, nos hacen humanos.

HA

escultura

1/2

1/3-11

Maleït sigui el dia en què
vaig rebre la vida,
maleït sigui el meu creador.

LA MARE DE DÉU DE LA PAU I ELS DÉUS *PENATES* TROIANS

FEDERICO BAROCCI (1525-1612)
Eneas escapa de Troia, 1598
 Galleria Borghese, Roma

Segons la llegenda més estesa, en fugir de Troia després de l'assalt de la ciutat pels grecs en la famosa guerra, els troians pròfugs i Eneas al capdavant d'ells s'emportaren, a correccuita, entre d'altres coses, els seus déus ancestrals, això és, les seves representacions de fusta tallada. Aquestes representacions corresponien als déus *Penates*, divinitats familiars i domèstiques, en origen probablement dels aliments, que no trigaren a tutelar la pàtria, l'estat, considerat com una gran família. Simbolitzarien la nació troiana, primer, i la romana, després, fundada pels descendents d'aquells emigrants. Testimoniarien així mateix el lligam entre tots dos pobles.

Escriu l'historiador Dionís d'Halicarnàs (segle I aC), «A Roma es veu un temple petit no lluny del Fòrum, construït en el curt camí que condueix a les Carines i enfosquit per l'alçària dels altres edificis. El lloc s'anomena en llengua local Vèlia. Allí hi ha imatges dels déus troians, que a tots els és lícit contemplar, amb una inscripció que evidencia que són els *Penates*. Hi ha dos joves asseguts amb sengles llances: obra de tècnica arcaica. Vam veure també moltes altres imatges d'aquests déus en temples antics i en tots apareixen dos nois amb indumentària militar» (*Història antiga de Roma*, I, p. 68).

Tornant enrere en el temps, quan els troians supervivents de la guerra amb els grecs desembarcaren a Itàlia, a la zona del Laci, superaren amb guerres i pactes d'aliança el rebuig inicial dels aborígens (amb els quals acabaren formant un sol poble sota el nom genèric de llatins –a partir del nom del seu rei, Llatí–); fundaren, a més, diverses ciutats, la primera de les quals Lavinium, presumptament a causa de Lavínia, esposa d'Eneas i filla del rei Llatí. Eneas i Lavínia en foren els primers governants (aquesta ciutat és avui dia Pratica.) Allí és on, en un santuari, segons l'historiador abans esmentat, foren depositades, per primera vegada, les estàtues que vinculaven el passat troià dels nouvinguts amb la futura ciutat de Roma, fundada i construïda pels seus descendents.

GIAN LORENZO BERNINI (1598-1680)
Eneas, Anquises i Ascani, 1618-19
 Galleria Borghese, Roma

A les dues representacions artístiques de l'Antiguitat que il·lustren aquest escrit, tant a la pintura com a l'escultura, s'aprecia com, en el moment de la sobtada fugida, Anquises, l'ancià pare d'Eneas, sosté i s'emporta amb ell les petites estàtues dels déus *Penates*.

L'any 1980, amb motiu del tancament de la seu primera de l'Escola Betània, en el lloc mateix on aquesta havia estat fundada trenta-nou anys abans (carrers de Descartes, 4 i Plató, 26), la imatge de la Mare de Déu de la Pau (obra realitzada per l'escultor Joaquim Ros i Bofarull) fou traslladada a l'Església de Sant Ildefons, al carrer dels Madrazo. Tot i que el paral·lelisme exacte amb el seu referent clàssic –la història dels *Penates* troians– hagués exigit que la talla de la Mare de Déu s'instal·lés a la nova Escola Betània-Patmos (fruit de la fusió de l'Escola Betània i l'Escola Patmos, i erigida al Clos Montserrat, a tocar del Monestir de

Pedralbes), la comparació pot establir-se profusament tant pel que fa al sentit general de la història com pel que fa als seus detalls particulars. Com a exemple, valguin aquests fragments de Xavier Ciurans: «Però, en aquella primera escola, dos indrets hi van batejar amb molta força, com si Betània tingués dos cors que donessin vida a dues ànimes diferents. Un d'aquests indrets era la capella [...].

57

Des de ben aviat, hi va haver un petit oratori on cada vint-i-quatre de gener les mestres i l'alumnat hi celebraven la festivitat de la Mare de Déu de la Pau amb una missa [...]. L'elecció de la patrona, la Mare de Déu de la Pau, també va ser molt significativa d'allò que anhelaven unes dones que havien patit el flagell de la Guerra [...]. Quan uns anys més tard es va estrenar l'edifici del carrer Plató, la capella va quedar-hi instal·lada a una sala de la planta baixa. L'espai sagrat es va anar ornamentant de mica en mica: un altar, una imatge de la Mare de Déu, bancs de fusta, vidrieres de colors als costats de l'altar [...]. La culminació de la capella es va produir el vint-i-dos de gener de l'any 1954, amb la col·locació d'una nova imatge de Nostra Senyora de la Pau feta per l'escultor Joaquim Ros i Bofarull [...]. La Mare de Déu de la Pau que es venerava a Betània tenia els seus propis goigs, editats l'any 1956, amb lletra de mossèn Pere Ribot i música de mossèn Joan Rebull» (*Moments i constel·lacions. 75 anys de l'Escola BetàniaPatmos*, p. 44, 45 i 47). I, més avall: «Un altre fet carregat de simbolisme es produí just al cap d'un mes del dit homenatge, quan una comissió formada per alguns pares de l'Escola, mestres i mossèn Alemany va acordar el tancament de la històrica Escola Betània del número quatre del carrer de Descartes i del número vint-i-sis –abans vint-i-vuit– de Plató per ser deficitària [...]. Les fundadores es van endur una taula blanca de despatx, la imatge de la Mare de Déu de la Pau –la qual va quedar instal·lada a l'Església de Sant Ildefons el set de novembre de 1980 [...].» (*Moments i constel·lacions. 75 anys de l'Escola BetàniaPatmos*, p. 262).

JOAQUIM ROS I BOFARULL (1906-1991)
Mare de Déu de la Pau, 1954
 Església de Sant Ildefons, Barcelona

Troia és avui dia un jaciment arqueològic, conjunt de ruïnes il·lustres que amalgamen una ciutat –la d'Homèr i altres– successivament construïda, enderrocada, refeta i abandonada definitivament ja fa molts segles. Roma, d'altra banda, continua avui dia dempeus, aureolada en bona part per la glòria del temps clàssic, ennoblida també posteriorment per les èpoques següents i, molt especialment, pel llegat que ha deixat al pas de la seva pròpia història. A dia d'avui, un bloc d'habitatges ha substituït la torre de l'antiga Escola en el solar del carrer Descartes i l'immoble del carrer Plató és un edifici d'oficines amb local comercial. Al carrer de Montevideo núm. 13, en canvi, es va inaugurar fa poc més d'un any un esplendorós edifici que se suma, amb la seva modernitat, als altres pavellons ja històrics del Clos Montserrat... Més important que l'autenticitat de la llegenda, del vincle entre troians i romans en virtut dels déus *Penates*, la versemblança de la connexió entre les dues velles ciutats de l'antiguitat constitueix un relat en el qual s'emmarquen i adquireixen perspectiva tot d'episodis moderns, com és el cas del relleu que la talla de la Mare de Déu de la Pau manté vigent, en relació a l'Escola BetàniaPatmos, entre les seus dels carrers de Plató i Descartes, i el Clos Montserrat.

Per tercer any consecutiu, un grup de 25 professors d'educació física de Secundària i de Batxillerat de la província Xina de Hangzhou han visitat l'Escola BetàniaPatmos per conèixer de primera mà quin és el nostre procés pedagògic d'ensenyament i d'aprenentatge del futbol sala en les sessions d'educació física i d'extraescolars. Amb aquesta tercera promoció, ja són 75 els professors que haurem format. Durant la seva estada, a més de la filosofia d'aquest esport, han après diferents tècniques, tàctiques, sistemes i progressions pedagògiques d'aquesta modalitat esportiva per aplicar-los amb els seus alumnes una vegada retornin a la Xina.

JAUME FEIXAS
*Cap del Departament
 d'Educació Física i d'Esports*

Aquest interès del Ministeri d'Educació de Hangzhou s'emmarca dins la política xinesa de fomentar la pràctica del futbol al país. Un dels seus eixos d'actuació a l'àmbit escolar consisteix en la formació específica dels professors d'educació física de Secundària i de Batxillerat per tal de donar-los les eines que els ajudin a fomentar la pràctica del futbol entre els seus alumnes. Les ciutats que a nivell mundial han estat triades per fer aquesta formació han estat Madrid i Barcelona, i els centres docents de referència escollits per impartir-la han estat, respectivament, Gredos San Diego i l'Escola BetàniaPatmos.

El govern xinès va dissenyar l'any 2015 un programa d'educació en futbol insistint en el concepte d'obediència i de repetició propi d'esports individuals com la gimnàstica i el tennis taula, que tants èxits internacionals els han proporcionat, i deixant de banda factors clau com la creativitat i la capacitat de reaccionar davant les situacions imprevisibles del joc col·lectiu. El resultat d'aquest sistema basat a formar llargues fileres d'alumnes per practicar llançaments des del punt de penal i fer conduccions i passis repetitius en línia recta i sense oponent ha estat convertir els entrenaments de

futbol en una cosa estranya, excessivament analítica i tremendament avorrida, molt diferent d'allò que és i representa la pràctica d'aquest esport en la realitat. Una vegada s'han adonat de l'error i amb la formació que reben a la nostra Escola, intenten trencar amb el model de la repetició mecànica de moviments i aprenen tècniques i exercicis perquè els seus alumnes millorin la capacitat de presa de decisions en el terreny de joc i de resolució de problemes, treballant sempre dins del marc que representen les situacions reals del joc 2x2, 3x3, 4x4, 5x5, més totes les possibles variants amb o sense superioritat numèrica.

El gegant asiàtic té molt clar que vol convertir-se a tots els nivells en el país de referència al món i són plenament conscients que el futbol pot ajudar-los a aconseguir-ho. El seu president, Xi Jinping (gran aficionat a aquest esport) ha revelat públicament i en més d'una ocasió que qualsevol país poderós destaca en l'esport rei i la Xina no pot quedar-se'n al marge. Per aconseguir aquest gran repte, el govern ja ha posat en marxa un ambiciós pla que inclou, entre d'altres, la instauració per decret del futbol com assignatura obligatòria a les escoles de primària, secundària i

batxillerat; la construcció de milers de camps i escoles de futbol per tot el país i la formació de docents a l'estranger perquè aprenguin dels millors tècnics i professors europeus. Sense anar més lluny, el promotor immobiliari xinès Evergrande, principal inversor del millor club de futbol de Canton, ha construït una «masia» per a 2.000 estudiants que inclou 76 camps de futbol –per fer-nos una idea de la proporció que això representa, la ciutat esportiva del Futbol Club Barcelona té en total nou camps d'entrenament. Gràcies als coneixements teòrics i pràctics adquirits, aquests professors podran transmetre als seus alumnes molt més que simples ordres i exercicis de repetició.

La formació que reben a la nostra Escola els resulta extraordinàriament útil perquè aprenen a ensenyar a jugar a futbol des d'una perspectiva molt diferent a la seva, inspirant-se directament en els principis que van fer triomfar Johan Cruyff i el mític Dream Team (possessió, domini i control de la pilota), ahora que s'introdueixen importants dosis de creativitat, imaginació i «felicitat» com a elements clau per a l'èxit del projecte.

Un altre dels aspectes que el sistema educatiu xinès vol aprendre de la nostra Escola és la consecució de l'equilibri entre els bons resultats acadèmics que les famílies exigeixen als seus fills i la pràctica d'un esport d'alt nivell. L'altíssima pressió a què estan sotmesos els estudiants xinesos per ser acadèmicament brillants deixa poc espai per a la pràctica del futbol o de qual-sevol altre esport; en conseqüència, és molt complicat que puguin destacar a nivell internacional en l'àmbit esportiu. Tot i que els alumnes xinesos, segons els darrers resultats de l'estudi Pisa, ocupen les primeres posicions del món en el rànquing de sistemes educatius (en matemàtiques, per exemple, l'ordre en el rànquing, de més a menys, és: Shanghai, Singapur, Hong-Kong, Taiwan, Corea del Sud, Macau, Japó, Liechtenstein, Suïssa, Països Baixos, Estònia i finalment Finlàndia), el seu model

ofega la creativitat i la curiositat dels alumnes perquè està basat en la repetició i la memòria, i acaba fins i tot afectant quelcom tan important com la salut dels propis alumnes. Les tècniques d'ensenyament són antiquades i basades en el control permanent i no promouen valors com l'esperit crític i emprenedor, la diversitat i la disrupció. La introducció del futbol de la mà de professors formats en països estrangers és una manera de trencar aquesta metodologia clàssica i apostar per un sistema pedagògic més innovador basat, entre d'altres sistemes, en el «descobrimt guiat», sistema que sens dubte en el futur contribuirà a l'èxit i a la modernització del país, no només en el terreny esportiu, sinó també en els terrenys social i econòmic.

L'interès de la Xina pel futbol ha crescut exponencialment els darrers anys i són ja molts els multimilionaris xinesos que, en observar l'afició del seu president per aquest esport, han començat a ocupar posicions estratègiques tot promocionant equips locals i realitzant importants inversions en clubs de futbol de tot el món. Sense anar més lluny, aquí, a Espanya, l'Atlético de Madrid ha venut el 20% de les seves accions al grup Wanda, propietat del milionari xinès Wang Jianlin; i l'Espanyol de Barcelona té com a president i màxim accionista al Sr. Chen Yansheng.

El pla del futbol xinès fa pocs anys que s'ha posat en marxa. Ara falta comprovar si aplicant amb perseverança el model d'importació de talent i de formació que han planificat i adoptant amb els seus estudiants els sistemes esportius i pedagògics que implementem en algunes de les escoles més avançades d'Europa com és la nostra, aconseguiran marcar al món «el gran gol» que s'han proposat. Si finalment ho aconsegueixen, sens dubte, serà mèrit seu, però sempre podrem dir que nosaltres hi vam contribuir i els vam ajudar a aconseguir-ho.

SUDADERAS BP

Llegaban los últimos meses del curso y cada día nos íbamos dando cuenta de que nuestra etapa en BetàniaPatmos estaba llegando a su final, unos años que, estábamos seguros, nunca olvidaríamos. Desde que entramos por la puerta verde del cole de abajo a los 2 años hasta que salimos por la puerta grande de arriba, la mayoría de nosotros con 18, todo son buenos recuerdos; todo, experiencias que nos han ido creando como personas; todo, momentos, alegrías, amistades. No sabemos qué pasará con cada uno de nosotros, qué camino escogerá uno o qué decisiones tomará el otro, pero todos y cada uno sabemos que hemos formado parte de un mismo proyecto con el mismo título, BetàniaPatmos.

Es por eso que quisimos tener un recuerdo en el que todos los alumnos de la promoción de los *Billenials* estuviéramos presentes. Se nos ocurrió diseñar unas sudaderas en las que estuvieran escritos los 68 nombres de los que conformamos esta promoción, nombres que rellenarían dos de los ceros que forman parte del año de nuestra promoción, la del 2000. El diseño de la sudadera fue un tema ampliamente debatido entre todos: los colores, la composición, la tipología de letra... Al final nos acabamos decidiendo por una sudadera simple con capucha con las iniciales «BP» por la parte delantera y los dos ceros (con todos los nombres) por detrás.

Pero, ¿por qué una sudadera pudiendo hacer cualquier otra cosa? Esta es una de las preguntas que nos hicimos antes de empezar. Una sudadera es algo que llevamos con nosotros en cualquier época del año, en las noches veraniegas que refresca, en entretiempo y, sobre todo, en invierno. Es una prenda que formará parte de nuestro fondo de armario, así como nuestros compañeros y todo el largo e inolvidable paso de nuestras vidas por el colegio.

Además, el diseño también tiene una simbología. Quisi-

mos hacer una prenda simple y limpia. El «BP» delante representa nuestros primeros años, en los que estas siglas simplemente eran las del colegio al que íbamos cada día de 8.30 de la mañana a 16.30 h de la tarde. Los dos ceros de la parte de atrás simbolizan el final de la etapa donde todos y cada uno de nosotros ya hemos conformado nuestra propia personalidad para salir del colegio y hacer grandes cosas.

Fue una iniciativa que a todos nos pareció genial desde el principio. Por última vez todos trabajamos en equipo, todos pusimos mucho cariño y nadie, finalmente, dudó en comprarla. ¡Incluso la empresa que nos la facilitó nos regaló una camiseta con el mismo diseño!

JOSEP PIFERRER: CUINER DE L'ESCOLA

Els clubs d'escriptura de 5è i 6è EP hem tingut l'oportunitat de trobar-nos amb en Josep Piferrer, cuiner de l'Escola, i plantejar-li tots aquells dubtes que, malgrat els anys que fa que passem per la cuina, encara ens sorgeixen al voltant de la nostra alimentació a l'Escola. Endinsem-nos, amb ell, a les cuines de BetàniaPatmos!

ENTRANTS

Bona tarda, Josep. Darrerament ens arriba molta informació sobre la importància de conèixer l'origen dels nostres aliments. A la cuina, compreu menjar ecològic?

Tot i que per a tanta gent és una mica complicat, a part de molt més car, procurem fer-ho sempre que és possible.

I sempre compreu el menjar al mateix lloc?

Normalment sí, i sempre treballem amb els mateixos proveïdors, que ens ho porten fins aquí. L'acostumem a comprar per internet perquè, si no, necessitaríem una persona només dedicada a anar amunt i avall amb el camió tot el dia.

Utilitzeu menjar congelat?

Sí, sobretot peix. Com ja sabeu molt bé, el paràsit anisaki s'ha de congelar o cuinar per sobre de 75°. Però, és clar, cuinar peix fresc per a la quantitat de nens que hi ha a l'Escola... Necessitaríem un munt de gent netejant peix!

Què feu amb el menjar que sobra?

Intentem que sobri el mínim possible. Perquè, amb allò que sobra, no podem fer res de res.

PLATS

Quin creus que és l'aliment més utilitzat a l'Escola?

N'hi ha uns quants: la patata, la pasta i l'arròs. Els plats més cuinats diria que són sopes i pastes.

Quin diries que és el menjar que més agrada als alumnes? I el que menys?

Segons l'edat canvia, però, el que més, jo crec que és l'arròs amb tomàquet i, el que menys, el peix.

Qui s'encarrega de pensar els nostres menús?

Les pautes per fer els menús les decideix la Generalitat. Ens diuen què i quantes vegades els nens han de menjar un determinat producte a la setmana. I, a partir d'aquí, pots decidir com presentar-lo.

Quina és la proporció dels diferents tipus d'aliments dins d'un plat?

Ens guiem per la piràmide de l'alimentació, que ens informa de la proporció que hauríem de menjar de cada aliment.

Com penseu els menús de les persones al·lèrgiques?

Hi ha uns dietistes que es dediquen exclusivament a fer els menús per als alumnes al·lèrgics. D'aquesta manera evitem riscos no necessaris.

Sempre cuineu el menjar vosaltres o, a vegades, us ve ja cuinat?

Sempre el cuinem nosaltres i sempre el cuinem el mateix dia que se serveix.

Com ho feu perquè el menjar no es faci malbé?

El posem a les neveres a la temperatura adient per a cada aliment. Quan els plats ja estan fets, els posem als armaris calents perquè mantinguin la temperatura i no baixi dels 65°.

POSTRES

On busqueu les receptes?

De treballar molt i durant molts anys! No tenim cap recepta estipulada. Sabem que, per fer una bolonyesa, per exemple, hi has de posar ceba, pastanaga, carn; que s'ha de sofregir, que li has de tirar vi, esperar que es redueixi; que li has de tirar el tomàquet, rectificar de sal, de sucre –per l'acidesa. Després, pot ser que la tinguis gairebé feta.

Realment, ho teniu molt per la mà!

Ens ha entrat ganes de fer aquesta bolonyesa...

Hi ha llocs que sí que treballen seguint una recepta però, quan has fet tantes vegades un mateix plat, deixa de ser necessari. A la cuina hi ha divuit cuiners i cuineres que tenen moltíssima experiència!

Josep, marxem amb una idea molt més clara de tot el que passa a la cuina, entenent molt millor com funciona la nostra dieta i amb una recepta i tot. Realment, no sembla gens senzill cuinar per a tanta gent. Moltes gràcies per ajudar-nos a resoldre els nostres dubtes però, sobretot, gràcies a tot l'equip de cuina per la feinada que feu cada dia per a nosaltres!

SEGUIR SUMANT

BetàniaPatmos Alumni és una nova embranzida dels antics alumnes per seguir sumant. Sumant entre alumnes, mestres, professors i antics alumnes, perquè el pas per l'escola és efímer, però l'aprenentatge ens acompanya, i el temps fa palès que tot allò que dia a dia es va inculcant forma part d'alguna manera de l'ADN de tots els que han passat per l'Escola.

Per tot això, un cop acabada l'etapa escolar, volem seguir-ne formant part, volem seguir sumant, perquè el vincle ens pot seguir aportant coses i, per què no, també nosaltres en podem aportar moltes a l'Escola. Des de BP Alumni treballarem per fomentar la interrelació i l'intercanvi d'experiència i coneixement entre tothom qui ho desitgi. Volem sumar creant una gran xarxa de mentoria entre antics alumnes i aquells alumnes actuals que vulguin ser assessorats en la seva carrera professional pels que ja comptem amb una certa experiència laboral. I és que volem seguir acompanyant-vos més enllà del recinte «escola».

A més, ens comprometem a mantenir-vos informats de totes les activitats i iniciatives que vagin sorgint (cal que us registreu al web de l'Escola) i, com sabem que tots aquells que heu passat per BetàniaPatmos sou un gran actiu, volem que ens ajudeu a fer-la créixer i fer-la millor cada dia tot fent-nos arribar aquelles propostes que creieu necessàries o interessants.

PERQUÈ TOTS JUNTS SUMEM MOLT MÉS.

Fundació Privada BetàniaPatmos

Montevideo, 13
08034 Barcelona
Tel. 932 521 900
info@betania-patmos.org
www.betania-patmos.org

CONSELL DE REDACCIÓ Judith Badia, Jacint Bassó, Xavier Ciurans, Josep Mª Clavell, Maite Díaz, Jaume Feixas, Pilar Gallardo, Ramon Girbau, Elia Hernando, Antoni Majó, Pilar Pérez, Aureli Redón i Maria Sánchez.

DISSENY Tàctica. **IMPRESSIÓ** Novaera. **TIRATGE** 1.600 exemplars.

AGRAÏMENTS Un agraïment especial per a totes les persones que han participat en la ideació, el disseny i la producció d'aquest *Parlem-ne* 101 que inaugura la tercera època de la publicació. **COBERTA** Pedra de granit del Clos Montserrat

3 Escola
BetàniaPatmos
BARCELONA